
Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης

Τόμ. 9 (1997)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΖΑΚΗΣ, Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΛΜ, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης-ΕΛΙΑΜΕΠ. Σειρά: Κείμενα Εργασίας, Αθήνα 1996, 80 σελ.

Σωτήρης Ντάλης

doi: [10.12681/hpsa.15236](https://doi.org/10.12681/hpsa.15236)

Copyright © 2017, Σωτήρης Ντάλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ντάλης Σ. (2017). ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΖΑΚΗΣ, Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΛΜ, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης-ΕΛΙΑΜΕΠ. Σειρά: Κείμενα Εργασίας, Αθήνα 1996, 80 σελ. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 9, 237-239. <https://doi.org/10.12681/hpsa.15236>

ΧΡΗΣΤΟΣ ΡΟΖΑΚΗΣ, *Πολιτικές και νομικές διαστάσεις της Μεταβατικής Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταξύ Ελλάδας και ΠΓΔΜ*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης-ΕΛΙΑΜΕΠ. Σειρά: Κείμενα Εργασίας, Αθήνα 1996, 80 σελ.

Τα τελευταία χρόνια, το ζήτημα των Σκοπίων κυριολεκτικά μονοπώλησε την προσοχή της ελληνικής κοινής γνώμης, των κομμάτων και των ΜΜΕ.

Το πρόβλημα αυτό βρίσκεται σήμερα σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη καμπή της εξέλιξής του, καθώς μετά από τέσσερα χρόνια αυτεγκλωβισμού, η ελληνική εξωτερική πολιτική «κατάφερε», με τη Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης, της 13ης Δεκεμβρίου 1995, να πετύχει αυτό που ήταν εφικτό από το 1991. Η ίδια η συμφωνία αντιμετωπίζει με συγκεκριμένες δεσμεύσεις τα κύρια προβλήματα που συγκροτούσαν του ελληνικούς φόβους και ενδοιασμούς αναφορικά με τη μελλοντική στάση και τις διεκδικήσεις της γείτονος χώρας στο μακεδονικό ζήτημα, συμβάλλοντας καθοριστικά στη σύσφιγξη των σχέσεων Αθήνας και Σκοπίων, ανοίγοντας το δρόμο για μια ευρύτερη παρουσία της Ελλάδας στα Βαλκάνια.

Με τη Μεταβατική Συμφωνία της Νέας Υόρκης, η ΠΓΔΜ δεσμεύεται να σέβεται τα κοινά σύνορα και να τα θεωρεί απαραβίαστα, και υποχρεώνεται να πάρει μέτρα για να απαγορεύσει οποιαδήποτε εχθρική ενέργεια και προπαγάνδα. Επίσης, με τη Συμφωνία η ΠΓΔΜ αναγνωρίζει ότι καμία διάταξη στο Σύνταγμά της δεν επιτρέπει την ερμηνεία εδαφικών διεκδικήσεων σε βάρος της Ελλάδας. Η Μεταβατική Συμφωνία έχει χαρακτηριστεί ορθά ως μία από τις κορυφώσεις της κρίσης Ελλάδας και ΠΓΔΜ, όμως δεν έχει επιχειρηθεί, μέχρι σήμερα, μια ερμηνεία των πολιτικών και νομικών διαστάσεων της συμφωνίας.

Αυτό το σημαντικό κενό έρχεται να καλύψει η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ανάλυση του καθηγητή του Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Χρήστου Ροζάκη. Σε αυτή την τεκμηριωμένη μελέτη του ο Χρήστος Ροζάκης, πριν προχωρήσει στην αξιολόγηση της Συμφωνίας, στέκεται στο ιστορικό της διαμόρφωσης. Εξετάζει το σχέδιο Vance-Owen, της 14 Μαΐου 1993, με το οποίο προτάθηκε μια συμφωνία Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης· το χαρακτηρίζει κομβικό σημείο της εξομάλυνσης της κρίσης. Εξάλλου, δεν είναι τυχαίο ότι το σχέδιο Vance-Owen περιελάμβανε μια σειρά από διατάξεις που επαναλαμβάνονται και στη Συμφωνία της Νέας Υ-

όρκης, τροποποιημένες οριακά σε ορισμένα σημεία. «Το σχέδιο Vance-Owen αντανάκλouse έναν κοινό παρονομαστή της προόδου των διαπραγματεύσεων οι οποίες είχαν προηγηθεί, με την παρεμβολή του ΟΗΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και οι οποίες είχαν ιδιαίτερα ενταθεί στη διάρκεια του 1993. Δεν ήταν δηλαδή ένα αυθαίρετο, εργαστηριακό κατασκευάσμα, αλλά περιείχε διατάξεις για θέματα όπου είχε επιτευχθεί προηγουμένως προσέγγιση απόψεων», σημειώνει εύστοχα ο συγγραφέας.

Όπως τονίζει στην ανάλυσή του ο Χρ. Ροζάκης, «η Συμφωνία που επιτεύχθηκε στη Νέα Υόρκη, πάνω στο πρότυπο του σχεδίου Vance-Owen, είναι το αποτέλεσμα ενός συμβιβασμού που στηρίζεται σε δύο δεδομένα: πρώτον, ότι τα δύο κράτη δεν ήταν έτοιμα να υιοθετήσουν μια τελική συμφωνία που να επιλύει οριστικά το ζήτημα του ονόματος, ενώ, δεύτερον, ήταν ώριμα να δεχθούν τη λήψη μιας σειράς μέτρων που θα βοηθούσε την προσέγγισή τους και, ενδεχομένως, θα καθιστούσε το έδαφος πρόσφορο για την επίτευξη μιας συμβιβαστικής λύσης στο όνομα».

Η Συμφωνία έχει μεταβατικό χαρακτήρα, ο οποίος ορίζεται με την παράγραφο 2 του άρθρου 23, που διευκρινίζει ότι η Συμφωνία αυτή θα αντικατασταθεί από μια οριστική συμφωνία, η οποία, προφανώς, θα περιλαμβάνει και τη λύση του ονόματος. «Η διατύπωση της παραγράφου 2 επιτρέπει μια αόριστη, χρονικά, ισχύ της συμφωνίας, με την προϋπόθεση ότι κανένα από τα δύο μέρη δεν καταγγέλλει τη συμφωνία μετά από την πάροδο επτά χρόνων εφαρμογής της. Αλλά και σε μια τέτοια περίπτωση –διά καταγγελίας– ο *minimum* χρόνος απρόσκοπτης εφαρμογής είναι οκτώ χρόνια», διευκρινίζει ο Χρ. Ροζάκης.

Οι εγγυήσεις της Συμφωνίας περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος του κειμένου και μπορεί να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες: εκείνες που αποβλέπουν, κυρίως, στην εξυπηρέτηση των ελληνικών συμφερόντων, εκείνες που εξυπηρετούν, κυρίως, συμφέροντα της ΠΓΑΜ, και τέλος, διατάξεις κοινού συμφέροντος.

Οι διατάξεις που θεμελιώνουν την ειρηνική συνεργασία ανάμεσα στα δύο κράτη, περιλαμβάνονται στο τέταρτο και πέμπτο μέρος της Συμφωνίας. Σε αντίθεση με το σχέδιο Vance-Owen, που προέβλεπε διάταξη με συγκεκριμένη λύση για το όνομα, το άρθρο 5 της Συμφωνίας της Νέας Υόρκης μεταθέτει στο μέλλον την επίλυσή του. Στη διατύπωση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 5, ο καθηγητής Χρ. Ροζάκης επισημαίνει μια σειρά αξιοσημείωτων στοι-

χειών: «Πρώτον και κύριο, η αναγνώριση από τα δύο μέρη –αλλά, κυρίως, από την ΠΓΔΜ– της ύπαρξης μιας διαφοράς. Μιας διεθνούς διαφοράς η οποία και επιζητεί επίλυση. Η αναγνώριση αυτή έχει ορισμένες επιπτώσεις: η ελληνική πλευρά νομιμοποιείται να ασκεί πιέσεις προς την άλλη πλευρά για ταχεία και αποτελεσματική επίλυση, και να υπενθυμίζει στην ΠΓΔΜ, σε κάθε βήμα εξομαλυντικό των σχέσεων, την εκκρεμότητα της διαφοράς». Το δεύτερο σημείο που επισημαίνεται είναι η υποχρέωση των διαπραγματευσέων, ως μέθοδος επίλυσης της διαφοράς για το όνομα. Τέλος, ένα τρίτο σημείο είναι: η παράγραφος 1 που περιέχει και το στόχο των διαπραγματεύσεων, που είναι η επίτευξη συμφωνίας στη διαφορά για το όνομα. Η ρητή αναφορά στην «επίτευξη συμφωνίας», υπογραμμίζει ο Χρ. Ροζάκης, «αποτελεί αναμφίβολα, μια σημαντική δέσμευση για τα δύο μέρη, που ενισχύει την πίστη στις διαπραγματεύσεις, αφού τα μέρη μπορούν να επικαλεστούν την εκφρασμένη πρόθεση όχι απλά να διαπραγματευτούν, αλλά και να επιτύχουν λύση».

Ο Χρ. Ροζάκης ολοκληρώνει την πολύ χρήσιμη ανάλυσή του για τη Μεταβατική Συμφωνία με ορισμένες συμπερασματικές επισήμανσεις, από τις οποίες υπογραμμίζουμε το παρακάτω απόσπασμα:

«Την αποφασιστικότητα που έδειξαν τα δύο μέρη να προχωρήσουν σε μια μερική εξομάλυνση – παρά το άγονο των συζητήσεων για το όνομα... Αυτήν την αποφασιστικότητα πρέπει τώρα να διαφυλάξουν με την πιστή εφαρμογή όσων συμφωνήθηκαν, διατηρώντας και τις επιφυλάξεις που συμφωνήθηκαν», γιατί «η συμφωνία έχει το δικό της πεδίο εφαρμογής, και εκεί θα πρέπει να παραμείνει».

Αν και ένα από τα κεντρικά ζητήματα της αντιπαράθεσης Ελλάδας-ΠΓΔΜ, η ανεύρεση μιας λύσης για το όνομα, παραμένει εκκρεμές και περιορίζει τις δυνατότητες μιας πλήρους εξομάλυνσης των σχέσεων, ο Χρ. Ροζάκης αισιοδοξεί ότι η βελτίωση των σχέσεων που έχει ήδη επιτευχθεί θα επιτρέψει, τελικά, την επίλυση της διαφοράς του ονόματος, με ένα συμβιβασμό αμοιβαία ικανοποιητικό.